

λές; σ' ἄρέσει; Πῶς θέλω νὰ πηγαίνω πιὸ συχνά... τί καλὴ πού εἶναι... μὰ κι ἐγὼ ξέρεις... κι ἐγὼ τὴν ἀγαπῶ, πιὸ πολὺ ἀκόμα κι ἀπὸ τὶς καραμέλες... πῶς νὰ σοῦ πῶ!... Ἔτσι μοῦ φαίνεται... μὰ γύρνα λοιπὸν τὸ κουμπί... σκοτάδι, πίσσα, ἐδῶ μέσα... Ἔτσι, βέβαια!... Μπά! Τί ἔχουν τὰ μάτια σου; Νά! τὰ κούρασες πάλι στὰ σκοτεινά!... Μπράβο σου!... Ἀχ! ἔλα... κι ἀκόμα ἓνα... ἀκόμα ἓνα, μικρουλάκι, νὰ τόσο δά... ἔλα, γύρνα καὶ τ' ἄλλο τὸ μάγουλο... δυὸ φορές... θέλω δυὸ φορές νὰ σὲ φιλήσω ἀπόψε... Κοίτα μάτια!... Τὸ ἓνα ξέρεις... εἶναι δικό μου μὰ τ' ἄλλο τὸ φιλή... τὸ κατάλαβες!... Τὸ κατάλαβες, κάνεις ἔτσι! ἔ; Ἐλα, γύρνα τώρα... Ὠχ!... ἔτσι μεγάλο, μεγάλο... Δὲ θὰ μὲ μαρτυρήσεις; ἔ;... Μὰ γιατί μοῦ εἶπε νὰ μὴ σοῦ τὸ πῶ;... Γιατί δὲν ἔρχεται νὰ σὲ φιλήσει ἡ ἴδια;... Ἐ, πατεράκη;... Πές μου!... Γιατί;...

ΚΟΥΡΕΛΙΑ

Στὸ μουνχρὸ τὸ φῶς τῆς λάμπας, φοιᾷς καὶ πόρνη διαβάζανε τὸ Εὐαγγέλιο.

Φ. ΝΤΟΣΤΟΓΙΕΦΣΚΙ¹

Σ' ΕΝΑ ΑΠΟ ΚΕΙΝΑ ΤΑ ΣΠΙΤΙΑ. Περρασμένη ἡ ὥρα. Καπνοὶ καὶ χνότα ἢ καμαρούλα. Μιὰ φωτογραφία: ἓνα παλικάρι μὲ κατσαρὰ μαλλιά χωρίστρα. Ἀσελγες εἰκόνες, μιὰ παρδαλὴ μεγάλη, ὁ Μόντε Χρῆστος, καὶ σὰ βυσσινιὰ ἀραβουργήματα, παράξενα μωσαϊκά, τσακισμένοι κοριοὶ στ' ἀσουβάντιστα ντουβάρια.

Τὸ κρεβάτι κουτσό, μὲ δίχως σκέπασμα· λερὸ τὸ σεντόνι, λεκιασμένο, μὲ κουρέλια μαξιλάρια, καὶ βρομάει, βρομάει ἀλλιόωτικα, ἔτσι σὰ μπαγιάτικος ἴδρος, σὰν ἀνθρωπίλα, σὰ βρασμένα κάστανα. Στὰ πόδια, ἓνα ραγισμένο ἀγγεῖο, μουντάρικο νερό, ξεφτισμένο προσόψι, ἢ μιὰ ἄκρη χάμω, ἢ ἄλλη μὲ τὰ κρόσσια, μούσκεμα στὰ χεῖλια του.

Καπνισμένο τὸ γυαλὶ τῆς λάμπας στὸ τραπέζι, μισὴ ὀκτὰ δυὸ ποτήρια μ' ἀπόπιωμα, λιγδιάρικα μὲ δαχτυλιᾶς στὰ πλάγια. Μιὰ καπνοσακούλα κι ἓνα βρεμένο βιβλιάριο... στάχτες, ἀποτσιγάρα, γκρίζα πούντρα σὰν ἀλατοπίπερο σ' ἓνα σπασμένο τετράγωνο κουτί, μιὰ τούφα παμπάκι σ' ἓνα ἄλλο μικρούτσικο στρογγυλὸ, κεραμιδιῶδες φτιασίδι, τρίχες, ἀποχτενίδια, ἓνα μεταξωτὸ μαντίλι

1. Ἀπὸ τὸ *Ἐγκλημα καὶ τιμωρία*, ὅπου ὁ Ρασκόλνικοβ καὶ ἡ Σόνια διαβάζουν γιὰ τὴν Ἀνάσταση τοῦ Λαζάρου. (Σ.τ.ἐπιμ.)

ἐκεῖ ἀνάμεσα γεμάτο κόκκινους λεκέδες, πράσινα ρόχα-
λα καὶ...

Τί ἴσκιτοι ἐκεῖνοι, μέσα σ' ἐκεῖνο τὸ φῶς, ἐκεῖνο τὸ
βράδυ!

Κι ὅλο λέγανε πιά, λέγανε...

.....
.....

- ... σὰν τὸ πουλάκι, νὰ σὲ χαρῶ... σὰν τὸ πουλάκι
μὲς στὰ χέρια μου. Λὲς κι εἶναι κείνη ἡ ὥρα... νά! ἔτσι
ζωὴ νὰ 'χεις, ἔτσι ἀνοιγόκλεισε δυὸ-τρεῖς φορές τὰ μά-
τια του, καὶ... μωρ' ἀλήθεια! τί σοῦ εἶναι ὁ ἄνθρωπος!
"Ὁμορφα καὶ καλὰ λέει νὰ κάθεσαι... "Ελα τώρα, Θεὸς
σχωρέσ' τὴν ψυχὴ του... Θὰ στρίψεις κανένα; Καλὰ!
Καλὰ! Βέβαια μὲ τὸ δικό σας... Μὰ δὲν εἶπαμε δὴ νὰ
κάνετε καὶ σὰ μωρὸ παιδί... Γιά νὰ σὲ ἰδῶ; Κλαίει
πάλι... Σόνια μου, παιδί γίνεσαι... "Ακου δῶ! κυρία
Σόνια. "Ε; Σόνια δὲ σὲ... δὲ σᾶς λένε κυρία Σόνια... ἔ;

- Δὲν τὰ παρατᾶς λέω 'γώ... Ποῦ τὰ εἶδες τὰ δά-
κρυα; Μόνο τὸ κυρὰ μᾶς ἔλειπε τώρα... Δὲ μοῦ λές!...
"Αν μοῦ 'κανες μιὰ χάρη!... "Αν ἤθελες δηλαδὴ νὰ τ'
ἀφήναμε ἀπόψε... καμιὰν ἄλλη φορά... ἔ; Τί λές; 'Εγὼ
πάλι θὰ σ' εὐχαριστήσω... Ξέρεις, ὕστερ' ἀπ' αὐτὰ π'
ἄκουσα... ὦχ! Πῶς εἶναι τὸ κεφάλι μου... ἄς εἶναι
ὅμως, ὅπως γουστάρεις πάλι... τὸν παρά σου θὰ δώ-
σεις... τί θὰ πεῖ! 'Εγὼ εἶπα δηλαδὴ πῶς...

- Τί λόγια εἶν' αὐτά; Γι' αὐτὸ ἤρθα 'γώ; Δὲν ντρέ-
πεστε νὰ τὰ λέτε τέτοια πράγματα κυρα-Σό... Σόνια ἔ;
Σωστά δὲν τὰ λέω;

- Κοροϊδεύεις; Δὲν παύεις, λέω! Γιά πές μου, γνω-
ρίζοσατε καλὰ; Δηλαδὴ καλὰ καλὰ;

- Κουβέντα εἶν' αὐτή, Σόνια μου! Καλὰ λέει; 'Ενά-
μισι χρονάκι στὴν Παλιὰ Στρατώννα, μαζί, σὰν ἀδερφά-
κια ἐνάμιση χρό... δηλαδὴ, ἐγὼ ἔκανα δυό, σωστά σω-
στά... μπά, δὲ βαριέσαι· τ' εἶναι δά, δυὸ χρόνια!...
Δώδεκα μῆνες πλαγιάζεις ἀπ' τὸ 'να τὸ πλευρό, δώδεκ'
ἀπ' τ' ἄλλο, καὶ... τὰ ρουχαλάκια σου κι ὄζω!... Δύο
χρονάκια... "Ελα, γειά μας τώρα! Τὴν ὑγεία μας νὰ
'χουμε καὶ ὅλα διορθώνονται... Μὲ τὸ μπαρδὸν κιό-
λας... Θεὸς σχωρέσ' τὴν ψυχούλα του... Καλὰ τὸ 'λεγε
ἡ μάνα μου... Τὸν καλὸ τὸν ἄνθρωπο θὰ τονε πάρει ὁ
Θεός... Τετέλεσται... αὐτὸ εἶναι!... "Ελα τώρα... τί τὰ
συλλογιέσαι ἀδερφοῦλα μου... τόσο ἦτανε τὸ λάδι του...
Καλὰ δὲ λέω;... "Ετσι ἦταν τὸ γραφτό του... "Ὅλα
γραφτὰ σ' αὐτὸν κόσμος! 'Εξηγοῦμαι; ...

- Γραφτὸ λέει; Γραφτὸ! Χμ;

- Μὴν τὰ γελᾶς αὐτὰ τὰ πράματα, Σόνια μου... Θὰ
σοῦ πῶ λοιπόν. Νά, ἐγὼ λόγου χάρη... ἐμένανε ποὺ βλέ-
πεις...

- Καλὰ χρυσό μου, ἄς τα νὰ πᾶνε στὸ διάολο! Τί νὰ
κοντραστάρουμε τώρα; ... Κι ἄς ξέρω 'γὼ πῶς τὸν ἔ-
φαγε ἡ σκροφάρα ἡ φυλακὴ ὅπως μὲ τρώει ἐμένα τὸ...

- Μὲ τὸ μπαρδὸν, Σόνια μου, νὰ μὲ συμπαθᾶς... μπο-
ρεῖ νὰ 'χεις κι ἐσὺ τὸ δίκιο σου· μὰ τί τὰ θέλεις... ἡ
φυλακὴ δὲν τρώει κανένα... Σχολεῖο εἶναι ἡ φυλακὴ...
'Εξηγοῦμαι: "Αντρας ποὺ δὲν πῆγε φυλακὴ... ἄντρα θὰ
τονε πῶ ἐγώ; "Ορίστε; Τὸ Μῆτσο τὸν ἔφαγε ἡ τσίκα, ἡ
τσίκα καὶ ἡ συλλογὴ. "Η τσίκα τοῦ 'φαγε τὸ πλεμόνι κι ἡ

συλλογή... ή συλλογή τοῦ 'φαγε τὸ... Μὰ κι ἡ ζωή, Σόνια μου, δὲν εἶναι γραφτὸ κι αὐτό. Ἀποδειγμένα πράγματα. Τοῦ Θεοῦ δουλειές, τετέλεσται! Ψέματα; Πῶς φαίνεται ἀλήθεια πῶς εἶστε ἀδέρφια! Γεννησιμιό σας θὰ 'ναι νὰ τὸ ρίχνετε στὴ συλλογή. Ἔτσι κι ἐκεῖνος. Γιατί μαθὲς τὸ ἓνα, γιατί τὸ ἄλλο; Ἔλα ρε Μῆτσο τοῦ 'λεγα, ἄρχισες πάλι τὴ γκρίνια; Μὲ τὸ νὰ ξύπνησες ἐσὺ μαχμούρης τί σοῦ φταίει δηλαδὴ ὁ κόσμος; Σὲ μᾶς ἔμεινε νὰ σάξουμε τὸ ντουινὰ ρε Χριστέ! Ὁ καθένας μὲ τὸ κισμέτι του, ἀδερφούλη μου... Ἔλα στρίψε καὶ σώπαινε... Κι ὅσο φούμαρε, Σόνια μου, δὲ μιλοῦσε, ὕστερα πάλι ξανάπιανε τὴ γκρίνια. Τὸ γουδι τὸ γουδοχέρι! Τί νὰ μοῦ πεῖ μιὰ μέρα; Ἀδερφὸς λέει, ἅμα βγοῦμε ἀπ' τὴν τούφα, θὰ πολεμήσω νὰ γίνω καλὸς ἄνθρωπος... « Σὲ καλὸ σου ρε Τηπερμάχω μου, πότε ἦσουν κακὸς ἄνθρωπος καὶ μοῦ λές τώρα πῶς... » Μὰ τὴ Βαγγελίστρα, Σόνια μου, ὅχι δηλαδὴ πῶς πέθανε· μὰ ξέρεις τί ψυχὴ ἦτανε;

» Τί μοῦ λέει τὸ λοιπόν; ... Ὅχι ἀδερφός, δὲν εἶμαι κακός, τὸ ξέρω, μὰ θέλω δηλαδὴ νὰ γίνω τίμιος ἄνθρωπος... Ρε Μῆτσο τοῦ λέω, τί εἶν' αὐτὰ ποὺ λές; Ἡ μπὰς ἔκανες καμιὰ ἀτιμία καὶ δὲν τὸ ξέρω;...

- Μὰ δὲν κατάλαβες τί ἤθελε νὰ σοῦ πεῖ...

- Μὲ τὸ μπαρντόν... δῶσ' προσοχή... δῶσε λίγη προσοχή, κυρα-Σόνια μου... Ὁμορφο ὄνομα διάλεξες... Λέει μιὰ μέρα... Ἄμα βγοῦμε θὰ δουλέψω... Ἐ καὶ βέβαια τοῦ λέω ἐγώ, θὰ δουλέψουμε, πρῶτα ὁ Θεός. Τί διάβολο, μὲ τοὺς τόκους μας θὰ ζήσουμε... θὰ δουλέψουμε μαζί... Μόνο νὰ δώσει ὁ Θεὸς νὰ μᾶς τύχει καμιὰ δουλειὰ τῆς προκοπῆς νὰ μπαλωθοῦμε μιὰν ὥρα ἀρχύ-

τερα κι ὕστερα νὰ ἡσυχάσουμε. Πάλι τότε μουρμούρισε· κατάλαβα, Σόνια μου, αὐτός, μάτια μου, ἤθελε νὰ δουλέψει ὅπως δουλεύουνε τὰ κορόιδα... κατάλαβες τώρα; Πάει λέω... τοῦ στρίψανε τοῦ χριστιανοῦ... Μιὰ μέρα πάλι, ἔτσι, στὰ καλὰ καθούμενα, θὰ γίνω λέει ληστής... Ἔτσι ντέ! Ὅχι νὰ λές πῶς... Καὶ νὰ σοῦ πῶ, δίκιο ἔχεις, καλύτερα νὰ βγοῦμε στὸ κλαρί... ἀβέρτα πράγματα... Τώρα, μὲ τὰ σοῦ 'πα, μοῦ 'πες, δὲ βγαίνει μίντζα, τὸ ὁποῖον περὶ καταδίωξη στὴν Ἀθήνα, δὲν ἔχει πιὰ φωμί... Μοῦ τό 'πε ποὺ λές, μιὰ, δυό, πέντε, λέω κι ἐγώ, ἰδέα τοῦ μπῆκε μὰ πρόσεξα πῶς μὲ τὸ ληστής ἔλεγε ἔλεγε καὶ κάτι ἄλλο δὲ θυμᾶμαι καλὰ καλὰ νὰ σοῦ πῶ, μιὰ κουβέντα ποὺ τέλειωνε σὲ ληστής... Ἔτσι λέει θὰ 'σκαζε ὁ κόσμος... Ἀκοῦς ἐκεῖ, νὰ τὰ βάλει λέει μὲ τὸν κόσμο. Καλὰ τό 'λεγα γώ... Ἐκεῖνος ὁ φραμασόνος, ὁ ἀμύρωτος ποὺ τὸν εἶχανε φέρει... νὰ σοῦ πῶ καλὰ καλὰ κι ἐγώ δὲν ξέρω, γιατί τὸν εἶχανε φέρει... τῶρ' αὐτός ἔλεγε πῶς μὴδὲ σούφρωσε μὴδὲ ξεμπέρδεψε κανέναν. Ἐμένα μοῦ λές; ... Ὅλοι τοὺς ἐκεῖ μέσα ἀθῶοι εἶναι... νὰ τοὺς ἀκοῦς νὰ σοῦ κλαίουνται!... Μὴδὲ σκότωσε λέει... μὴδὲ... Αὐτὸς τοῦ φούσκωσε τὰ μυαλά. Τὸν ἔπιανε ὀλημερίς μὲ τὸ πές... πές... τοῦ 'φαγε τὸ κεφάλι... Τὰ μπράτσα σου κοιτᾷς, Σόνια μου; Πάλι καλὰ νὰ σοῦ πῶ, παχουλούτσικα... εἶσαι λεβέντισσα, Σόνια... ἔλα γειά σου... Κι ἐγώ ρωτοῦσα, ρωτοῦσα... ποῦ νὰ ξέρω πῶς τ' ἄλλαξες καὶ τό 'κανες Σόνια... ἔλα, κέρνα τώρα μὲ τὸ χεράκι σου... τὸ χρυσὸ τὸ χεράκι... νὰ πᾶν τὰ μεράκια κάτω πανάθεμά τα!... Ἔτσι ποὺ λές... κι ἐμεῖς μιὰ μέρα... ἔτσι θὰ...

- Δὲ μοῦ λές... Δὲ σοῦ εἶπε τίποτ' ἄλλο;
- "Ὅχι, μὰ τὸ Σταυρό... Νά, νὰ ρθῶ μοῦ 'πε... νὰ σοῦ δώσω τὴν εἶδηση... Σ' ἀγαποῦσε ὁμως... "Ὅλο μὲ σένα εἶχε νὰ κάνει... Μὲ τ' ὄνομά σου ξεψύχησε... σὰν τὸ πουλάκι... σὰν τὸ πουλάκι στὴν ἀγκαλιά μου. Ἐγὼ τοῦ 'κλεισα τὰ μάτια... Λὲς καὶ εἶναι κείνη ἡ ὥρα, φίλοι βλέπεις καρδιακοί... ψυχικό, ὅ,τι κι ἂν πεῖς... Τόσο ἦτανε τὸ λάδι του... Νά, μιὰ καὶ τὸ 'φερε ἡ κουβέντα, ἐμένανε πὺν βλέπεις...
- Δὲ βαριέσαι, καημένε... "Ὅ,τι κι ἂν ποῦμε τῶρα λόγια εἶναι...
- Σωστά!... Ἐμένανε τὸ λοιπὸν πὺν βλέπεις... "Ἀν μ' ἔβλεπες ἕναν καιρό... κι ἡ καδενίτσα μου... καὶ τὸ δακτυλιδάκι μου... καί...
- Μωρ' ἄς μὴν πῆγαινε τότες μέσα καὶ ἔννοια σου! Ἀλλιῶς, σήμερα...
- Μπά! Τί λές, Σόνια μου, τότες δὰ κι ἂν τονε πιάσανε σκαστό! Οἱ δουλειές; Πῶς πᾶν οἱ δουλειές ἐδῶ; Βγαίνει; Βγαίνει;
- "Ὅχι τότες, τὴν πρώτη πρώτη φορά, λέω...
- Μπά! Εἶχε πάει καὶ πρωτύτερα; Δὲ μοῦ τό 'χε πεῖ!
- Πῶς!... Δὲν εἶχε κλείσει τὰ δεκατέσσερα... τότε στὸ Δώδεκα, δὲν εἶχε σκοτωθεῖ ἀκόμα ὁ πατέρας... Φτώχεια ἐμεῖς... κάτι κουτσοκεντοῦσα ἐγώ... κάτι ξενόπλενε ἡ γριά...
- Μὰ ἐπίδομα; Δὲν εἶχατε ἐπίδομα;
- Τί λὲς τώρα!... Τρεῖς ψυχές... ἐπίδομα μοῦ λές... ἄς εἶναι, κουτσοπερνούσαμε... Μιὰ μέρα πὺν λές... Φλεβάρης ἦτανε... σὰν ὄνειρο. Θυμᾶμαι... Ἀνοίγει ἡ πόρ-

τα... Γυρνῶ, τί νὰ δῶ; "Ενας σταυρωτῆς βαστοῦσε τὸ Μῆτσο μας ἀπ' τὸ γιακά... "Δικός σας εἶναι;" εἶπε... "Εἰκοσιπέντε δραχμές... ἔσπασε τὸ τζάμι τοῦ μπαρμπέρη"... "Ποῦ νὰ τὶς βροῦμε καλέ, εἰκοσιπέντε δραχμές;" λέει ἡ μάνα μου. Φαντάσου, σουρούπωνε κι ἐμεῖς δὲν εἶχαμε μασήσει ἀκόμα... "Εἰκοσιπέντε, λέει; Τρελὸς εἶναι", εἶπε πάλι ἡ γριά ξύνοντας τὸ κεφάλι της. "Ἐσεῖς ξέρετε" εἶπ' ὁ χωροφύλακας, κι ἔκανε νὰ φύγει, τραβώντας μαζί του τὸ Μῆτσο μας. "Πῶς ἔγιν' αὐτό;" ρωτήσαμε τότε μ' ἕνα στόμα τὸ Μῆτσο. "Νά! καλέ, ξέρω κι ἐγώ, παίζαμε ὅλοι μαζί φίτσο, ξέρω κι ἐγώ, ποιὸς τὸ 'σπασε... οἱ ἄλλοι τὸ 'βαλαν στὰ πόδια, ξυπόλυτος ἐγώ, πάτησα ἕνα γυαλί, μ' ἔπιασε ὁ νοικοκύρης καὶ μὲ παράδωσε σὲ τοῦτον. Χώθηκε βαθιὰ τὸ γυαλί στὸ κρέας μου, δὲν τὸ 'σπασα σᾶς λέω 'γώ... ξέρω 'γὼ ποιὸς τὸ 'σπασε;"

» "Λοιπὸν θὰ πλερώνετε τὸ τζάμι τοῦ κουρέα; Εἶδε-μὴ τὸν πάω στὸ Παῖσμα".

» "Μνήστητί μου Κύριε... Μωρὸ παιδὶ πάει ποτὲ στὸ Παῖσμα; Κι ὕστερα, ἄς περιμένει ὁ νοικοκύρης νὰ 'ρθεῖ ὁ κύρης του μὲ τὸ καλό, κι ὅχι ἕνα, δέκα τζάμια νὰ τοῦ πλερώσει". "Δὲν ἔχει τέτοια πράματα, ἡ τὰ λεφτὰ ἢ στὸ Παῖσμα". "Χριστιανέ μου, πῆγαινε νὰ βρεῖς τὸν κύρη του καὶ ζήτη τὰ λεφτά· ποῦ θέλεις νὰ τὰ βρῶ ἐγώ, ἀπ' τὸ ντουβάρι θὰ τὰ κόψω;" "Καλά, ὅπως ἀγαπᾶτε", εἶπε κεῖνος, "μὰ θὰ καταδικαστεῖ ὁ μικρός σας". Πέσαμε σχεδὸν κι οἱ δυὸ στὰ πόδια του, τὸν πα-ρακαλέσαμε, τοῦ 'παμε, τοῦ 'παμε, τοῦ κλαυτήκαμε. "Τί νὰ σᾶς κάνω ἐγώ... ἐγὼ εἶμαι ὁ νοικοκύρης;" Ἐλα

μπρός, Πιτσιρίκο!”... “Σήκω” είπα τότε τῆς γριᾶς, “σήκω νὰ πᾶς νὰ βρεῖς τὸ δικαστὴ καὶ νὰ τοῦ κλαυτεῖς”. Ἐκεῖνη δὲν κουνήθηκε. “Ἐμᾶς τίς γριές δὲ μᾶς ἀκοῦνε”, εἶπε, “πῆγαινε σύ. Κοίταξε ὅμως μὴ μᾶς ἀνάψεις καμιὰν ἄλλη φωτιά στὸ κεφάλι μας, γιὰ εἰκοσιπέντε δραχμές. Ξέρω τί σοῦ λέω, σὰν ἔχεις νὰ κάνεις μ’ αὐτούς”... “Καλά! Καλά!” τῆς εἶπα κι ἔφυγα.

– Τὸ λοιπὸν, Σόνια μου, νόστιμη εἶναι ἡ ἱστορία σου. Γοῦστο ἔχει! Ἔλα γειά μας, στέγνωσε κι ἡ γούλα σου... ὅλο λὲς λές!... Ἐμένανε λοιπὸν ποὺ βλέπεις ἔτσι... καὶ τὴν καθενίτσα μου, μιὰ φορά... καὶ τὸ δαχτυλιδάκι μου...

– Τὸ λοιπὸν ποὺ λές, χρυσούλη μου... σηκώθηκα καὶ πῆγα ἡ ἴδια στὸ Παῖσμα. Βρὲ ἔκλαψα, βρὲ παρακάλεσα, τίποτα. Ἀχ! ἐκεῖνος ὁ τραγογένης ἄς ὀψεται. Ὅχι ἐκεῖνος ποὺ ἐξέταζε, ὁ ἄλλος στὸ πλάι του, ὁ ντυμένος... Δὲν ἔλεγε τίποτα, μιὰ φορά ἄνοιξε τὸ στόμα του ὅ,τι εἶπε ἐκεῖνο γέννηκε... Τί κακὸς ἄνθρωπος... ἀπ’ τὰ μοῦτρα του φαινότανε...

– Ἐνεκα ὁ νόμος, βλέπεις, Σόνια μου. Ὅχι ποὺ τὸ ἔκανε ἀπὸ κακία... κακοχρονονάχει δηλαδή, μὴ θαρρεῖς ποὺ θέλω νὰ πάρω τὰ πάρτια του, μὰ δὲν ἔφταιγε αὐτός... Ἔτσι λέει ὁ νόμος. Δὲν εἶδες τὸ βιβλίο, πλάι του;

– Νὰ μὴ σ’ τὰ πολυλογῶ, πέντε μέρες δικάστηκε ὁ Μῆτσος... “Πάλι εὐχαριστημένη νὰ ’σαι, μωρή”... εἶπεν ἓνας σταυρωτῆς, τραβώντας τὸ Μῆτσο μας νὰ τονε πάει μέσα. Τοῦ εἶπα κι αὐτουνοῦ, τονε παρεκάλεσα νὰ τὸν ἀφήσει... Γελοῦσε κι ὅλο τραβοῦσε τὸ παιδί μας. Κι ὁ Μῆτσος μας, ἔκλαιγε τὸ πουλάκι μου...

– Ἀσυνήθιστος βλέπεις, Σόνια μου, ἔτσι κι ἐγὼ τὴν πρώτη φορά, θυμᾶμαι τότες...

– Φιληθήκαμε ποὺ λὲς καὶ χωριστήκαμε. Ἀκόμα θαρρῶ πῶς... Μὰ γύρισα καὶ τὰ εἶπα τῆς μάνας μου, δὲ μίλησε αὐτή. Τὴν ἔπιασε μονάχα μιὰ τρεμούλα... Ἐγὼ τὰ βάλᾳ μαζί της... Πῆρα μιὰ βελέντζα, πάσκι-σα, βρῆκα λίγο ψωμί ἀπὸ μιὰ γειτόνισσα, τὰ πῆγα στὸ τμήμα καὶ τὰ ἔδωσα τοῦ φύλακα. Τονε παρεκάλεσα κι αὐτόν... τονε παρεκάλεσα σὰ Θεό... μόνο τὰ πόδια του ποὺ δὲ φίλησα... Συγχώρεσέ τονε τοῦ εἶπα, δὲ θὰ τὸ ξανακάνει πιά... Δὲ φταίει ὁ Μῆτσος μας, ἄλλος τό ἔσπασε τὸ τζάμι, σὰν ἔρθει μὲ τὸ καλὸ ὁ μπαμπάς του, ποὺ εἶναι τώρα στὸν πόλεμο, διπλὸ θὰ τὸ πληρώσει, ἄφησε τώρα τὸ παιδί νὰ φύγει... “Χριστιανή μου”, εἶπε κεῖνος, “τί μοῦ τὰ λὲς ἐμένα; Δικαστὴς εἶμαι ἢ γὼ ἢ εἰσαγγελέας; Ἐκεινῶνε νὰ τὰ πεῖς”. Ἀφοῦ εἶδα κι ἀπό-ειδα πῶς δὲν ἔκανα τίποτα, ξαναγύρισα πάλι σπίτι. Τί φοβερὴ ἐκεῖνη ἡ βδομάδα! Ἐγὼ τὰ βάζα ὅλο μὲ τὴ μάνα μου. Μὰ αὐτὴ δὲν ἔβγαζε μιλιὰ. Τὴν ἔπιασε μόνο μιὰ τρεμούλα, κι ὅλο ξερόβηχε καὶ πάντα κάτι μουρμούριζε. Νὰ μὴ σ’ τὰ πολυλογῶ, στὶς πέντε μέρες βγῆκε ὁ Μῆτσος μας. Μᾶς εἶπε πῶς πέρασε ἀνάμεσα σὲ λογῆς λογῆς ἀνθρώπους. Εἶχε μάλιστα κι ἄλλα παιδιά. Μᾶς ἦρθε κουρελιασμένος, βρόμιος. Θέ μου... σωστός ἀλάνης. Ἦτανε γιομάτος ψείρα... “Ἔλα νὰ σὲ πλύνω” τοῦ εἶπα. Πῆρα ἓνα κομμάτι πράσινο σαποῦνι κι ἄρχισα νὰ τοῦ σαπουνίσω τὸ κεφάλι. Στάθηκε. Δὲν εἶπε τίποτα. Μὰ ὅταν θέλησα νὰ τονε γδύσω, ἀντιστάθηκε, λέγοντας πῶς βαριέται. “Κι ὕστερα” –μοῦ εἶπε– “ἐσὺ δὲν ξέρεις

ἀπ' αὐτὰ” κι ἔκανε μιὰ χειρονομία σὰν νὰ ἔλεβε κάτι καὶ τὸ ἔχωνε στὴν τσέπη του. “Τί, τί εἶναι αὐτὸ ποὺ ἔκανες;” τονε ρώτησα τρομαγμένη. “Ἀιντε μωρή!” εἶπε καὶ μοῦ ξέφυγε. Βγαίνοντας, γύρισε κι ἔκανε μιὰν πρόστυχη χειρονομία. “Νά, ποῦ σᾶς γράφω, ὅλους σας!” εἶπε, καὶ βρόντησε τὴν πόρτα. “Καλὲ μητέρα! Γιά δές τονε τί κάνει! Δὲ μιλάς πιά κι ἐσύ, σωστὸς μόρτης ἔγινε”. Ἐκείνη γύρισε καὶ μοῦ ἔπε σβραχνά: “Μὰ τί σοῦ κατέβηκε τώρα νὰ κάνεις τόση φασαρία! Ἀσ’ τονε, δὲν ἔχει ψώρα, δόξα σοι ὁ Θεός! Τί φασαρίες ἦταν αὐτές; Τί εἶχε ψεῖρες; ἔ! κάτι τρέχει στὰ γύφτικα... ψεῖρες!... Παιδὶ χωρὶς ψεῖρες γίνεται ποτές; Ἡ ψείρα θρέφει τὸ παιδί”...

» Δὲν πέρασε πολλὴ ὥρα κι ὁ Μῆτσος ἀνοιξε βιαστικὰ τὴν πόρτα, τὴν ξανάκλεισε μὲ ὀρμὴ καὶ πῆγε ὕστερα καὶ χώθηκε κάτ’ ἀπ’ τὸ κρεβάτι. Ἡ πόρτα ξανάνοιξε καὶ μπῆκε ἀπότομα μιὰ γειτόνισσά μας. “Τὸν κλέφτη”, φώναζε, “ἔκλεψε τὸ μαχαίρι μας, τὸ μαυρομάνικο. Ἡρθε νὰ παίξει μὲ τὰ παιδιὰ μου, ὁ κλεφταράς, ὁ λωποδύτης καὶ τσέπωσε τὸ μαχαίρι, καινούργιο μαχαίρι, μιὰμιση δραχμὴ ἔκανε. Ἡ τὸ μαχαίρι ἢ φωνάζω χωροφύλακα... Ἐμαθα μάλιστα πὼς τὸν εἶχανε καὶ μέσα... τὸ λωποδύτη! Ἡ τὸ μαχαίρι ἢ...” – “Μ’ ἂν πῆγε φυλακὴ, κυρα-Γιάνναινα, δὲν φταίει αὐτός, τ’ ἄλλα τὰ παιδιὰ σπάσανε τὸ τζάμι”. – “Μωρή δὲν τ’ ἀκούω ἡ γὰρ αὐτὰ, ἢ τὸ μαχαίρι ἢ φωνάζω χωροφύλακα”. Τράβηξα τὸ Μῆτσο ἀπὸ κάτ’ ἀπ’ τὸ κρεβάτι. Τοῦ βγάλα τὴν μπλούζα του καὶ τὴν πέταξα στὰ μοῦτρα της. Τὴνε σκάλιξε... τίποτα! “Βλέπεις;” τῆς εἶπα, “μόνο τὰ λόγια σου!”

– “Δὲν τ’ ἀκούω ἡ γὰρ αὐτὰ καὶ τὸ παντελόνι νὰ σκαλίξω καὶ τὸ παντελόνι!” Ὁ Μῆτσος ἀντιστάθηκε λίγο, ὕστερα ἄφησε καὶ τοῦ τὸ βγάλα. Ἡ κυρα-Γιάνναινα ἄρχισε νὰ σκαλίζει. Σκάλιζε, σκάλιζε... τίποτα! – “Ἀν τὸ ἔξερα πὼς πῆγε φυλακὴ δὲ θὰ τὸν ἔμπαζα σπῖτι μου, τὸ λωποδύτη” εἶπε θυμωμένα καὶ φεύγοντας πέταξε τὸ παντελόνι. Ἀνοίγοντας ὅμως τὴν πόρτα γιὰ νὰ φύγει, ἄκουσε ἓνα ξερὸ κρότο ποὺ ἔκανε τὸ παντελόνι πέφτοντας καταγῆς. Πέσαμε κι οἱ δύο μας πάνω στὸ παντελόνι. Ὁ Μῆτσος μας, στ’ ἀναμεταξύ, εἶχε ξαναχωθεῖ κάτ’ ἀπ’ τὸ κρεβάτι. Ψάξαμε κι οἱ δύο μας, βρήκαμε τὸ μαχαίρι, ἓνα μικρὸ μαυρομάνικο μαχαίρακι, σὰ σουγιάς, θυμᾶμαι ἀκόμα. Ἦτανε στὸ πίσω μέρος τοῦ παντελονιοῦ, μέσα σ’ ἓνα μπάλωμα ποὺ τοῦ εἶχα βάλει λίγες μέρες πρὶν. Ἡ γυναίκα ἄρπαξε τὸ μαχαίρι κι ἔβαλε τὰ ξεφωνητά, πὼς ὅλοι μας εἴμαστε κλέφτες κι ὀρμηγεμένοι, μάλιστα. Ἀκόμα καὶ στὸ δρόμο πηγαίνοντας φώναζε.

» Ἡ μάνα μου τράβηξε τὸ Μῆτσο μας ἀπ’ τὸ πόδι καὶ τοῦ ἔδωσε τοῦ κόσμου τὸ ξύλο. Ὁ Μῆτσος ἔκλαψε λίγο κι ὕστερα ἔφυγε... Ἀπὸ τότες... Μοῦ δίνεις τὴ φωτιά σου!

– Ἐτσι ντέ, φούμαρε καὶ λίγο... ὅλο λές, λές... τὸ ἔχω καλοφτιασμένο, ἔννοια σου. Ἀναψε, ἀναψε, πρῶτο πράμα ἔ; Ἀπὸ τοῦ Μπαρμπαλιᾶ τὸν τεκέ τὸ ἔχω... Ξέρεις, βγαίνοντας, πρὶν ἔρθω πέρασα ἀπὸ κεῖ ν’ ἀφήσω τὰ ρούχα μου, καὶ βρήκα τοὺς μακαντάσηδες. Ἐλα, ἐβίβα!... Στὴν ὑγειά σου, σάθηκε κι αὐτό... Ἀμ βέβαια... ἀργὰ τώρα... νόστιμη ἦτανε, ποὺ λές, πολὺ νό-

στιμμή ή ιστορία σου... Κάτι τέτοια, είναι να σκάνει κανείς στα γέλια... Έτσι κι εγώ μιλάω φορά...

- Σά σκύλος λέει, στη φυλακή, να πάει σά σκύλος...

- Τό λάδι του, μανούλα μου, τόσο ήτανε. Μιά μέρα κι εμείς... Μή βλέπεις τώρα, κι εμείς θα... Έμεινανε που βλέπεις... - Άχ! Άν τότες δέν...

- Έλα, άσ' τα τώρα, άσ' τα πανάθεμά τα!... Άσ' τα να πάνε στο διάολο...

Ο ΓΟΛΓΟΘΑΣ

ΠΟΛΥΛΟΓΟΥ που ήταν ή Σπύραινα! Θυμάμαι τότες. - Μα δέν μπορεῖ... μιλά και τύχαμε πρέπει να πάμε. Δέν ξέρεις ἐδῶ στα χωριά πῶς τὰ παρατηροῦν αυτά. Κι ὕστερα, με τὸ δίκιο τους οἱ ἄνθρωποι... Μᾶς κάνανε τόση τιμή να μᾶς καλέσουνε ξέχωρα... Νά 'χεις λέει τέτοιο γάμο σπίτι σου, και να 'ναι δυὸ ξένοι στο χωριό... Έλα, μή μου λές τώρα, δέν τ' ἀκούω 'γὼ αὐτά... Εἶδες τί ἔγινε χτὲς που περάσανε τὰ προικιά για να πάνε στοῦ γαμπροῦ τὸ σπίτι! Τί μου λές τὸ λοιπόν!... Κι ἂν καλοξέρεις μάλιστα πρέπει να στείλουμε και δῶρο. Καλῶς τὴν κυρα-Ρήνη, ἔλα, ἔλα μέσα... Έ, τί λές κι ἐσύ, κυρα-Ρήνη, με τὴν ιδέα σου, κάτι πρέπει να στείλουμε κι εμείς, ἔτσι δέν είναι τὸ σωστό;

- Τώρα... να σᾶς πῶ παιδιὰ μου κι ἐγὼ με τὸ ξερό μου τὸ μυαλό... Σὰ μουσαφίρηδες που εἶστε, και τίποτα να μή στείλετε δέν πειράζει. Έ, βέβαια, σωστό εἶναι... δὲ λέω, κάτι να στέλνατε κι ἐσεῖς, κάτι παραμικρό, ἕνα πράσινο φύλλο που λέει ὁ λόγος... Ξέρετε τί τιμή θα τὸ θεωρήσει ὁ κυρ-Σαραντόπουλος, μακάρι κι ὁ κυρ-Μωραϊτόπουλος ὁ κύρης τοῦ γαμπροῦ;

- Τοῦ λόγου του, δὲ θέλει να πάμε και στο γάμο, κυρα-Ρήνη, πὲς κι ἐσύ, γίνεται ποτὲς αὐτό;

- Πά! πά! παιδάκια μου, για τ' ὄνομα τοῦ Χριστο-